

Základy matematiky a statistiky pro humanitní obory II

Vojtěch Kovář

Fakulta informatiky, Masarykova univerzita
Botanická 68a, 60200 Brno, Czech Republic
xkovar3@fi.muni.cz

část 10

Obsah přednášky

Graf

Základní pojmy

Typy grafů

Některá rozšíření pojmu grafu

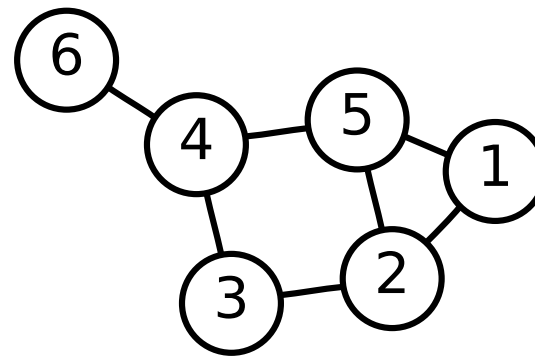
Analogie se známými pojmy

Graf

- ▶ Graf G je dvojice (V, E)
  - ▶ V = množina vrcholů (též $G(V)$)
  - ▶ E = množina hran (též $G(E)$) – obsahuje vybrané dvouprvkové podmnožiny V
- ▶ Základní model pro mnoho praktických aplikací
  - ▶ mapy – maps.google, mapy.cz
  - ▶ počítačové sítě
  - ▶ modelování procesů
  - ▶ konečné automaty
  - ▶ syntaktické rozbory
  - ▶ sémantické sítě
  - ▶ ...

Příklad grafu

$$V = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$$
$$E = \{\{1, 2\}, \{1, 5\}, \{2, 3\}, \{2, 5\}, \{3, 4\}, \{4, 5\}, \{4, 6\}\}$$

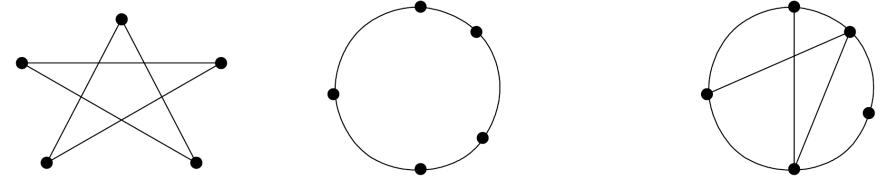

Základní pojmy

- ▶ Sousední vrcholy
  - ▶ spojené nějakou hranou
- ▶ Stupeň vrcholu
  - ▶ počet hran, které z daného vrcholu vychází
- ▶ Podgraf grafu G
  - ▶ obsahuje pouze vybrané vrcholy a hrany z grafu G
  - ▶ hrany musí být pouze mezi vybranými vrcholy (výsledek musí opět tvořit graf)
- ▶ Isomorfismus mezi grafy G a G'
  - ▶ bijekce $f : V(G) \rightarrow V(G')$ taková, že $\{u, v\}$ je hrana v G právě tehdy, když $\{f(u), f(v)\}$ je hrana v G'
  - ▶ grafy jsou **isomorfní** (shodné), pokud mezi nimi existuje isomorfismus

Isomorfismus – příklad

Které z následujících grafů jsou isomorfní?

Typy grafů (I)

- ▶ Kružnice (délky $n > 2$)
  - ▶ $V = \{1, 2, 3, \dots, n\}$
  - ▶ $E = \{\{1, 2\}, \{2, 3\}, \dots, \{n-1, n\}, \{n, 1\}\}$
  - ▶ stejný počet vrcholů a hran
  - ▶ všechny vrcholy stupně 2
  - ▶ náčrt grafu tvoří kružnici
- ▶ Cesta (na n vrcholech)
  - ▶ $V = \{1, 2, 3, \dots, n\}$
  - ▶ $E = \{\{1, 2\}, \{2, 3\}, \dots, \{n-1, n\}\}$
  - ▶ kružnice s jednou chybějící hranou
  - ▶ počáteční a koncový vrchol

Typy grafů (II)

- ▶ Úplný graf (na n vrcholech)
  - ▶ $V = \{1, 2, 3, \dots, n\}$
  - ▶ $E = \{\{u, v\} \mid u, v \in V\}$
  - ▶ každé dva vrcholy jsou spojeny hranou

Zajímavé podgrafy

- ▶ Cyklus (kružnice) v grafu
  - ▶ podgraf, který je isomorfní s nějakou kružnicí
- ▶ Cesta v grafu
  - ▶ podgraf, který je isomorfní s nějakou cestou
- ▶ Klika v grafu
  - ▶ podgraf, který je isomorfní s nějakým úplným grafem

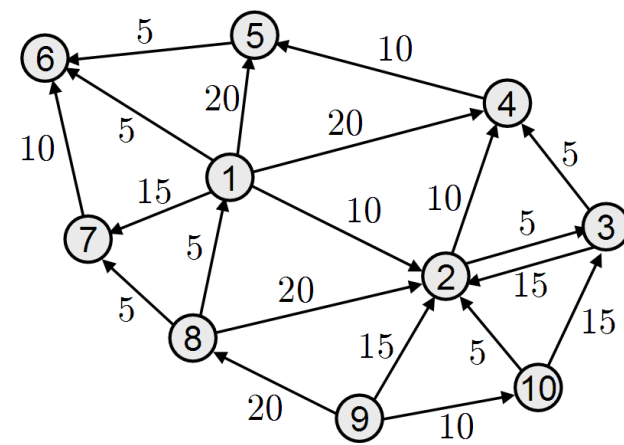
Typy grafů (III)

- ▶ Acyklický, resp. „les“
  - ▶ neobsahuje kružnici (cyklus) jako podgraf
- ▶ Souvislý
  - ▶ mezi každými dvěma vrcholy existuje cesta
- ▶ Strom
  - ▶ acyklický souvislý graf

Některá rozšíření pojmu grafu

- ▶ Orientovaný graf
  - ▶ hrany jsou orientovány
  - ▶ $\rightarrow$ zdrojový a cílový vrchol
  - ▶ $\rightarrow$ množina hran je množina uspořádaných dvojic
- ▶ Ohodnocený graf
  - ▶ hrany jsou ohodnoceny (např. vzdáleností mezi vrcholy)
  - ▶ formálně funkce $e : G(E) \rightarrow \mathbb{R}$
- ▶ Multigraf
  - ▶ povoluje více hran mezi dvěma stejnými vrcholy
  - ▶ povoluje hrany začínající a končící ve stejném vrcholu („smyčky“)
- ▶ Výše uvedené pojmy se mohou libovolně kombinovat

Příklad – orientovaný ohodnocený graf

Analogie se známými pojmy

- ▶ Graf lze popsat jako relaci na množině vrcholů
  - ▶ množina hran je chápána jako relace
  - ▶ orientovaný graf – nereflexivní relace
  - ▶ neorientovaný graf – nereflexivní symetrická relace
- ▶ Přechodový graf konečného automatu
  - ▶ orientovaný ohodnocený multigraf
  - ▶ ohodnocení symboly abecedy (nikoli čísly)
  - ▶ (navíc máme vrcholy dvou typů)